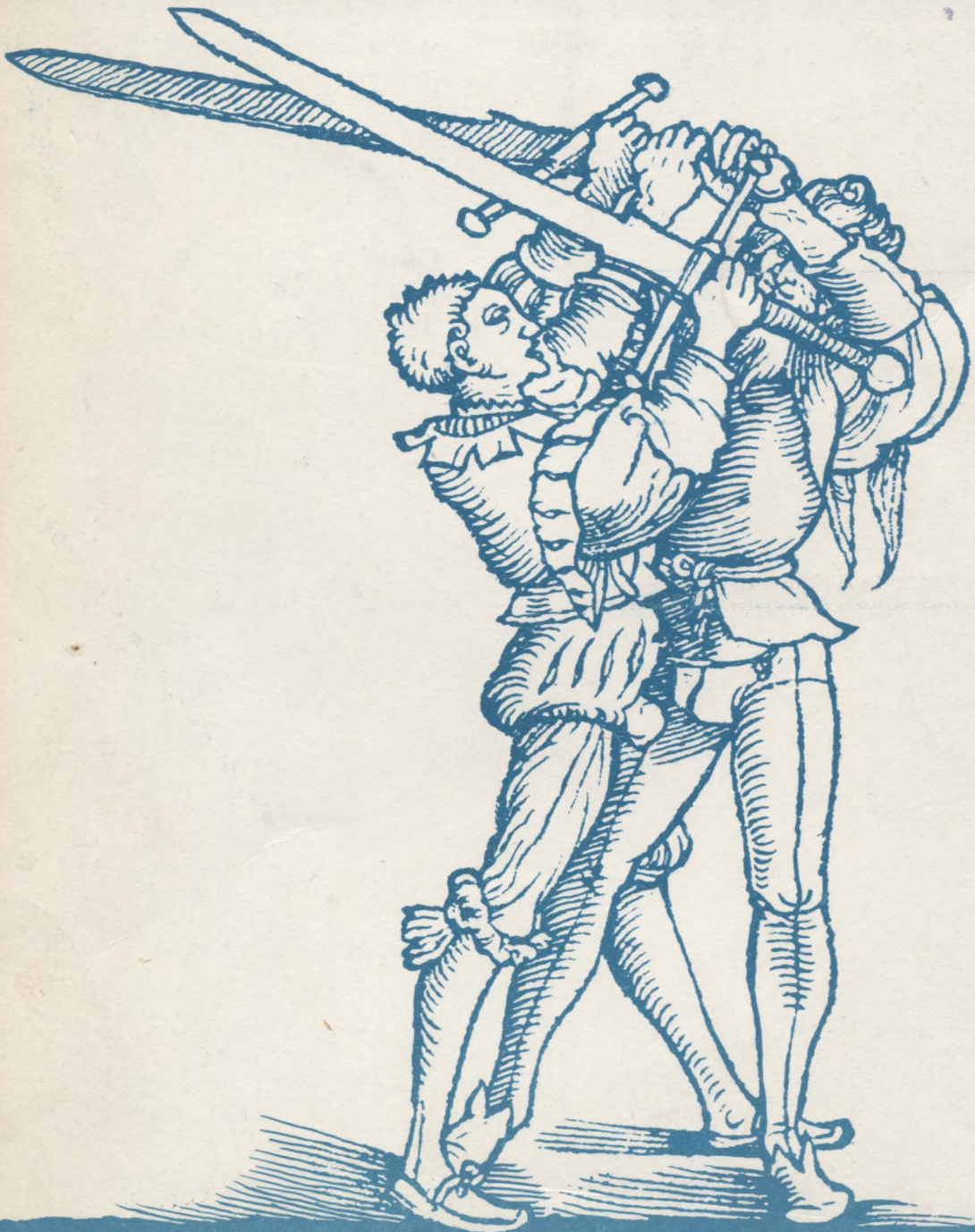

Jaun gaita / 114

DAŽOS VĀRDOS

Kopš viņu pazīstam, *Vizma Belševica* nekad nav sevi dokumentējusi kā formas novātore, kā ekvilibriste dzejas arhitektonikā. Arī Belševicas jaunajā dzejoļu krājumā (*Vizma Belševica, Madarās*, Rīgā: Liesma, 1976. 104 lp. 22 k.) nav atrodamā dzejas ugunošana, vārdu iekšdedzes izmantošana literāros pirotechniskos izmēģinājumos. Iespējas dot vārdam un teikumam dzejas skaņu viņa saskata citur - t.s. centrāllirikā. Un zemei, dabai un cilvēkam tuvā pārdzīvojumā, ko izraisa dzeja, kas ir vienkārša, bet reizē konkrēta un simboliem bagāta. Krājumā *Madarās* viņa runā par „Pegaziņu“, kam „daba“ aizmirsusi pielikt spārnus, kas ir tikai „mazs un kūlains zirdziņš“, kam viņa paglaida kaklu un tad abi kopīgas projām „no tās šosejas, / kur spārnoti Pegazi globālām fantāzijām atsperas“. Viņi nojāj „pa meža ceļu kūstošā palejā“, jo -

*Ir jau pēdējais laiks, un jābūt kādam,
Kas starp alkšņu stobriem un traktoriem
pamieru notur.*

Daba, organiskā ar tās neorganiskajiem kaimiņiem - akmeņiem, ūdeņiem, ir Belševicas motīvu pūrs dzejā. Bet pa šo pūra lādi rakņājoties, viņa nevairās norakties pie saknēm, „kur sauli neredz“. Tur, dziļi zemē, viņa tomēr piebilst, ka klausoties apsēs. Taču ir pienācis tāds laiks zemes cilvēku vēsturē, kad -

*Ne ezeri vairs lidot var, ne cilvēks
Tiem vārdu uzminēt...*

Pasaku laiks šodien pieder vairs tikai pasakām. Civilizācija ir piesējusi „jurgīni“ pie mieta, abi ir salaulāti un nevajag vairs „ne sava prāta, ne sava kāta“.

Dabai, kam arvien grūtāk ar saviem „alkšņu stobriem“ stāties pretī traktoru kāpurķēdēm, Belševica ar krājumu *Madarās* ir uzrakstījusi skaistus, izjustus atvadvārdus. Mums atliek vienīgi cerēt, ka tie ir par agru uzrakstīti. Jo arī viņa pati, redzēdama, kā drupās koki aug, zīlēdama domā, ka „Ludza - zina, ko dara“.

A. I.

Tie latviešu rakstnieki un dzejnieki, kas pēc Otrā pasaules kara ilgku vai sliktu laiku dzīvojuši Zviedrijā, 30 gados (1945 - 1975) laiduši klajā daudzus prozas, dzejas un dramatiskus darbus. Par viņu aktivitāti plašāk raksturo sastādījuši divi autori - Laine Lasmane un Gunārs (Andrejs) Irbe *Letiska jorjattare i Sverige 1945 -1975*. Tas nācis klajā 1976. g. k. 15. nr. Stokholmas universitātes Slavu un baltu valodu institūta rakstusrijā *Meddelanden*. Šinī zviedriski sarakstītais darbs sniegta 32 autoru biogrāfijas, piezīmes par viņu un lietišķas radīšanas ievirzīšana un piederību pie viena vai otra virziena, kas radušies, noslīdējoties literatūrā enerģijā - blakus vecajai skatuvai uzskatīt jaunā un pēc tam visjaunajai (kas, pēc daudzām pazīmēm spriežot, nebūt nav vienpadsmit). Pēc rakstam īnīst sniegt pilngu šo autoru iespiesto grāmatu reālistu, minot arī senāku, pirms 1945. gada publicētos. To starpā atzīmētas arī šo autoru rediģētās antoloģijas, viņu eseju krājumi, ceļojumu apraksti un tulkojumi no citu tautu literatūras, bez tam arī tie dažu autoru darbi, kas sarakstīti svešvalodās, kas, bet slavjami lietpratgu ievadu uzrakstījis Gunārs Irbe.

K. Dr.

*
Eiženija un Džefrijs Grossi sarakstījuši praktisku grāmatu par ceļošanu Padomju Savienībā *The Soviet Union: a Guide for Travellers* (New York: Harper & Row, 1977).

Pusotras lpp. garā nodaļa par Rīgas vēsturi ir bez faktu pārbaudes izcelta tieši no tuvākās padomju brošūras. Latvijas brīvvalsts periods raksturots šādi: „Pēteris Stučka... valdība krita balto gvardu un antantes trupu priekšā. Nākošās divās dekādās Rīga bija Vācijas kontrolētās Latvijas galvas pilsēta...“

Autori īpašu ievēribu veltī Vecrīgai un tās celtnēm, min arī visus muzejus un parastos Intūrista maršrutus uz Salaspili, Siguldu un Jūrmalu. Grāmatas ievadā praktiski norādījumi par gērbjiem un ko drīkst un ko nedrīkst ievest, darīt
Lia Šmite